

նակով վը բացատրէ Քրիստոսի սուրբ պատարագին զօրութիւնը:

«Արդ, մեծ եւ հրաշալի է ուխտս այս առ մեռեալսն եւ առ կենդանիքն. վասնզի այսպէս հաւատայ եկեղեցի Աստուծոյ, եթէ յորժամ յանդուսալի տարտարոսն իցէ գրաւեալ հոգի ուրուք, եւ տասն կնիւզ կնիւզ իցէ եւ մի ոք կարիցէ յիշատակել առաջի Աստուծոյ վասն փրկութեան. բայց որք սրբութեամբ եւ աղօթիւք կատարեն գուխտս գայս, կարող են զըմբռնեալսն փրկել, եւ կարեն փշրել գտասն նիգս ներքին դժոխոցն աստուածային զօրութեամբբն, եւ ի վեր յերկինս քուցանել գեղգիսն. եթէ միայն ի հաւատս նշմարիտս եւ ի գղջման իցէ վախճանեալ հանգուցեալսն այն, եւ ոչ յանաստուածութեան եւ հայհոյութեան»⁵⁵:

Տասը վերջով կաշկանդումը՝ մեղաւոր հողին չարչարանքներու ծանրութիւնը ցոյց կու տայ. եւ հակառակէն՝ Ս. Պատարագին հզօր աղղեցութիւնը: Չկարծուի՝ թէ Պօղոս Տարօնեցի դժոխքէն ալ աղատել կու տայ հողինները՝ Ս. Պատարագին մատուցումով. ո՛չ. վասնզի «ի հաւատս նշմարիտս եւ ի գղջման» ննջողներու համար է օրինակը. ուրեմն տասը կնիքը՝ պատկերաւոր խօսք մըն է, մեղքերու ծանրութիւնը մատնանշող. նոյնը ըսելու ենք անյուսալի տարտարոս բացատրութեան մասին:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Պօղոս Տարօնեցի եւս կ'ընդունի եւ կը վարդապետէ յայտնապէս թէ Ս. Պատարագը կը մատուցուի նաեւ ննջեցեալներու համար. ամենեւին ընդհանուր յիշատակութեան մասին խօսք չ'ըլլար. այլ բոլոր Ս. Պատարագը ննջեցեալներու ի նպատակ մատուցանելու մասին է ճառը: Իրաւունք ալ ունէր. աղանդաւորներու դէմ պայքարելու պահուն՝ ստիպուած էր յատակ յայտնել իր միտքը. ու մենք այլեւս դժուարութիւն չենք վրէր մեկնելու թէ նրնջեցեալներու ի նպատակ աղօթքը՝ պարզապէս Ս. Պատարագի ընթացքին կատարումն է, թէ ինքնին Ս. Պատարագն է՝ որ այդ յիշատակին, այդ նպատակին կը մատուցուի:

Աւելին կայ. Պօղոս Տարօնեցիի համաձայն, անոնք որ կ'ըսեն թէ Ս. Պատարագը չի մատուցուի ննջեցեալներու վերկուրեան համար, անոնք հաւատք չունին նաեւ Քրիստոսի աստուածութեան վրայ. որովհետեւ անկէ է որ Ս. Պատարագը իր աստուածային զօրութիւնը կը ստանայ:

Հոսակ, անոնք որ չեն ընդունիր թէ Ս. Պատարագը կարելի է մատուցանել ննջեցեալներու համար, կը հաւասարին թոնդրակեցիներու:

Վերջին կարեւոր կէտ մըն ալ կարելի է լուսարանել. այդ տասը կնիքներով կապուած մեղաւորը կ'աղատի Ս. Պատարագին արդիւնքով, ու կը թռչի դէպի երկինք: Թէեւ հեղինակը յայտնապէս տանջանքներու մասին չի խօսիր, սակայն Աստուծոյ տեսութեանն զրկում մըն է այդ կապանքներով ծանրաբեռնուիլը, որոնք կը քակուին միայն Ս. Պատարագին արդիւնքով: Բայց այդ զրկումն ինքնին՝ զլիսաւոր պատիժը չէ՞ միթէ մեղաւորին, որ տակաւին բոլորովին սուրբ ու մաքուր չէ. հետեւաբար, Պատարագին արդիւնքով այդ մեղաւոր բայց զղջացեալ հողին կ'աղատի կապանքէն (ուրիշ բառերով՝ քաւարանէն) ու կը մտնէ արքայութիւն:

Այս կէտին մէջ ալ նկատելու ենք որ Պօղոս Տարօնեցի ամենեւին խօսք չ'ընէր Քրիստոսի վերջին գալստեան եւ աշխարհի կատարածի մասին. այլ ներկայ ժամանակով կը խօսի, որով իբրեւ թէ այդ բոլորը կը կատարուին այժմ:

Ասով վը խորհինք թէ ոչ միայն Գարեգին Պատրիարքի ըսածները կը մերժուին, այլ նաեւ ինչ որ ժամանակին Փառէն Սրբազան կը պատգամէր՝ թէ քաւարանի եւ անմիջական հատուցման վարդապետութիւնները նորամուտ բաներ են, եւ իբրեւ թէ խորթ են ատոնք հայ եկեղեցւոյ:

Հ. ՆԵՐՍԷՍ ՏԵՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
(Շարունակելի)

ՎԱՅՐԻ ՅԱՍՄԻԿ

Ձեռքիդ բռնած փունջ մը ծաղիկ քաղցրաբոյր,
Կը սպասես դու եկուորներուն ձօնելու.
Ես եմ ահա ճամբորդն յողմած, բախտաւոր,
Տուր առաջին սէրըդ մաքուր լմպելու:

Այս ամայի դաշտերուն մէջ մոլորուն
Միայն կեանքէն պարտւածները կու գան.
Ո՛վ զիտէ, դուն քանի՜ անցնող նոր դարուն,
Ըսպասեցիր կոյսի մը պէս ձեռնունայն:

Ես եմ ահա խոնջ ուղեւոր, սիրոյդ տէր,
Ինձ համար դուն պահեցիր կեանքդ ըսպիտակ
Փուշն հիւսելով անոր դէմքին դաստառակ:

Բացուէ՛ դուն, հարս, արեւուն մէջ ոսկեհեր,
Ես եմ եկած սիրոյդ քերթուածն հիւսելու,
Ալ չես դաներ ուրիշ քերթող մ'այցելու:

ԱՍՏՂԵՐՆ ԱԶՔԵՐՈՒՍ ՄԷՁ

Աստղեր կ'իջնեն խոր լրճին մէջ աչքերուս,
Աստղեր խոշոր ու փոքրիկ.
Կը զգամ անոնց մեղմիչ հըպումն իմ հոգւոյս
Անեղեւոյթ, թափանցիկ...:

Ես չեմ գիտեր, ունի՞ն արդեօք սկիւթներ,
Ունի՞ն նոյն լոյսը ժըպտուն.
Նայեցէք իմ աչքերուս մէջ, անցորդներ,
Ըսէք ինձ թիւն ու անունն:

Տարիներով ես կը սպասեմ տակաւին
Որ դէպի վեր զիս կանչեն.
Երկու բոցեր իրարու հետ խառնուին,

Քերթուածի մէջ հողեղէն:
Երանի ձեզ որ կը տեսնէք՝ աստղայեռ
Աչքերուս մէջ՝ երկինքներ...:

Ա Յ Ս Տ Ե Ղ

Այստեղ մարդիկ դէպի շիրիմ կը քալեն,
Աչքերուն մէջ տուներն կ'իջնեն ամէն օր.
Կը մարմըրի շողն իրիկունսն յամբօրէն,
Կը սկսի նոյն սրտի հառաչն ամէնուր:

Երբ կը բացուին վարդերն ուրախ արեւով,
Խորշակ կու գայ զանոնք հողին հակելու.
Երբ երկու շուրթ կը սեղմուին համբոյրով,
Հեւք մ'ունի միշտ երջանկութիւնն սիրելու:

Այստեղ յոյսերն աստղերու պէս կը փթթին,
Բայց կու գայ սեւ ճակատագիրն ամպելու.
Երբ փողոցներ արեւալիւր կը բացուին,

Սեւ լաչակով կ'անցնին ինքն յուզարկու:
Հող էր դու, հող պիտ' ըլլաս, ըսուեցաւ,
Այստեղ չըկայ երջանկութիւնն սիրելու:

ԱՆԾԱՆՕԹ ՍԷՐ

Դու երազներս յաճախ կու գաս ցրուելու,
Պէտք է վարուիլ աշպէս սրտին հետ թեթեւ.
Վիշտեր կան որ քրնար չունին երգելու,
Բայց անհուն է խորհուրդն անոնց անարեւ:

Անծանօթ սէր, դեռ մանուկ ես այս կեանքին,
Լոկ կը տեսնես շուրջդ ժըպիտ ու ծաղիկ.
Սեւ հող է միշտ վերմակին տակ դալարին,
Առանց վշտի չըկան աչքեր գեղեցիկ:

Հեռուներէն ըոյր կը բերես սրտերու
Եւ ոսկեղէն մառախուղներ տենչանքի.
Սիրտ մը զըտա՞ր առանց դադար մը լալու,

Եւ պատուհան վարագոյրի տակ ոսկի:
Թեւի հարուած մ'իսկ կը ճեղքէ սիրտն յաւէտ,
Այսպէս թեթեւ պէտք է խաղալ սրտին հետ:

Հ. ՎԱՀԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ, 1959

Այն օրէն ի վեր, յորում ճանչցայ քեզ
Քիչ մը փոխուեր ես,
Նորաչէն տուներ ջրանցքներդ ի վեր
Սիրտըդ կը խոցեն.
Սակայն ափէ ափ թաւալող ծովուդ
Բացերը նոյն են,
Նոյն են ալիքներդ, որոնց շարժման մէջ
Կը ձայնէ անքուն.
Երկնքէդ առկախ փանդիւռն համերեան
Կայտա՞ն հողմերուն:

Այն օրէն ի վեր, յորում տեսայ քեզ
Քիչ մը մեծցեր ես,
Սակայն զըռհներդ միեւնոյն ոլոր
Լաբիւրինթոսն են,
Ու երկինքդ ալ նոյն, որուն խորունկէն,
Կ'անցնի թեւանցով.
Լըճակէդ հասնող սիւղին հետ մէկտեղ
Լոյսը Յուլիսի.
Իսկապէս, թոյրի, երգի, խնդութեան
Դուն հարսն ես ծաւի:

Այն օրէն ի վեր, յորում ճանչցայ քեզ
Քիչ մը փոխուեր ես.
Սակայն ջուրերուդ ծոցին մէջ յաժող
Լուսնակն է միշտ նոյն,
Միշտ նոյն են խօսքերդ, որոնց մեղեդին
Սրտիս մէջ մեղմիկ
Կ'իջնէր հունչ առ հունչ, երբ '25ին
Քու սիրոյն ի սէր.
Կը մոռնայի գիրք, զանգ եւ ուսուցիչ,
Դա՞ն ու դասընկեր:

Այն օրէն ի վեր, յորում տեսայ քեզ
Ես ալ եմ փոխուեր,
Ա'լ չըկան քունքիս գանդուր ծամերուն
Խաղերը խարտեաչ,
Ա'լ չըկան գարնան կարմիր վարդերուն
Ժըպիտներն ու ցօղ,
Այսպէս, դուն եւ ես, կանգնած դէմ դիմաց
Կ'որոնենք զիրար,
Կ'որոնենք զիրար անցեալի չքերդ.
Երազին մէջ վառ...:

ԱՐԱՄԱՅԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

Վեներիկ, 5 Յուլիս 1959